RIKOSUHRIPÄIVYSTYS

KAA 3/2015 vp
LA 21/2015 vp
15.2.2016

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Rikosuhripäivystyksen lausunto kansalaisaloitteeseen lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistusasteikon koventamisesta sekä lakialoitteeseen laiksi rikoslain 20 luvun 7§:n muuttamisesta

Rikosuhripäivystys (RIKU) kiittää lakivaliokuntaa mahdollisuudesta lausua yllämainittuihin lakialoitteisiin.

RIKU on sitoutunut jäsenenä Eurooppalaisen rikosuhrijärjestöjen yhteistyöorganisaation Victim Support Europen (VSE) linjaukseen olla ottamatta kantaa rikoksen tekijän seuraamuksiin. VSE:n jäsenjärjestöjen ja siten myös RIKUn toiminnassa keskitytään rikoksen uhrien aseman parantamiseen niin henkisen selviytymisen kuin oikeusturvan toteutumisenkin kannalta. Kyseistä linjausta puoltavat myös turvallisuuskysymykset kansalaisjärjestössä, jossa asiakastyötä tehdään myös vapaaehtoisvoimin.

Pitkä kokemus alaikäisten rikoksen uhrien kohtaamisessa on osoittanut sen, että usein heidän selviytymiselleen ei ole ratkaisevan tärkeää rangaistuksen muoto tai määrä. Oleellista on se, että yhteiskunta ottaa kantaa vastuukysymykseen ja rikoksen tekijä ylipäätään tuomitaan rikoksesta. Alaikäisen huoltajat sen sijaan suhtautuvat rangaistuksiin hyvin yksilöllisesti. On tavallista ja inhimillistä, että he saattavat kokea rangaistukset liian lievinä. Itse tuomiota suurempi merkitys uhrin selviytymiselle on usein se, miten häntä kohdellaan rikosprosessin eri vaiheissa ja auttamispalveluissa.

Tukipalveluihin saattaminen on ensiarvoisen tärkeää lapsiuhrien kohdalla. Palveluja tulee tarjota myös lapsen perheenjäsenille. Yhteiskunnan tulee huolehtia siitä, että lapsia kohtaavilla ammattilaisilla on riittävästi osaamista näissä erityiskysymyksissä.

Rikosprosessia voidaan nopeuttaa silloin kun rikoksesta epäilty on alaikäinen. Sama menettely tulisi olla käytössä myös silloin kun rikoksen uhri on alaikäinen. Seksuaalirikosten kohdalla lapsen henkilökohtainen osallistuminen prosessiin keskittyy lähinnä esitutkintaan, joka voi kuitenkin resurssien puutteessa pitkittyä kohtuuttomasti, mikä puolestaan hidastaa lapsen selviytymisprosessia. On myös huomioitava, että tällainen rikoskokemus saattaa vaarantaa lapsen psyykkistä kehitystä ja siten hän ei välttämättä ole vielä 15- tai 18-vuotta täytettyäänkään psyykkisesti ikätasonsa mukaisesti kykenevä osallistumaan oikeudenkäyntiin. Uuden voimaan astuvan ns. uhridirektiivin myötä myös tähän asiaan tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota.

Lapsen oikeusturvan kannalta on tärkeää, että hänelle määrätään aina edunvalvojan sijainen, joka ei ole oma vanhempi – vaikka rikoksen tekijä ei kuuluisikaan lapsen lähipiiriin. Vanhemmilla ei ole aina kykyä tai voimia keskittyä rikosprosessiin liittyviin kysymyksiin tai esimerkiksi vahingonkorvauksiin. Rahallinen korvaus ei välttämättä ole järkyttyneille vanhemmille ensiarvoinen asia. Kuitenkin on hyvin tavallista, että seksuaalisesti hyväksikäytetty lapsi joutuu prosessoimaan kokemustaan aikuisena esimerkiksi yksityisen terapian avulla, jolloin kuluja voidaan kattaa aikanaan maksetuilla vahingonkorvauksilla.

Rikoksen tekijän seuraamuksiin liittyvissä keskusteluissa tulisi pohtia nykyistä monipuolisempia keinoja ilmiön tunnistamiseen sekä erilaisiin kuntouttaviin ja ennaltaehkäiseviin toimiin sellaisten ihmisten kohdalla, jotka tuntevat seksuaalista mieltymystä lapsiin. Rikoksen tekijöiden kohtaamisessa niin osaamisen kuin asenteidenkin osalta ammattilaisia tulisi kouluttaa enemmän. On myös kehitettävä keinoja, joilla voidaan estää rikosten uusiutuminen.

Jaana Koivukangas, kehitysjohtaja
Rikosuhripäivystys, Keskustoimisto
Maistraatinportti 4 A 7krs. 00240 Helsinki
p. 040 5129 335
jaana.koivukangas@riku.fi, www.riku.fi